

УДК 342.51

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ГЛАВИ 4 «САНІТАРНІ ТА ФІТОСАНІТАРНІ ЗАХОДИ» УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ

Андрій ГОДЯК,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету № 6
Львівського державного університету внутрішніх справ

АНОТАЦІЯ

У статті аналізуються основні положення глави 4 «Санітарні та фітосанітарні заходи» Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами. Автор досліджує стан імплементації зазначених положень. Водночас акцентує увагу на розпорядженнях Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 року № 847-р, яким затверджено план заходів щодо імплементації Угоди про асоціацію на 2014-2017 роки, та від 24 лютого 2016 року № 228-р, яким схвалено всеохоплюючу стратегію імплементації глави IV (Санітарні та фітосанітарні заходи) розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію.

Ключові слова: Угода про асоціацію, санітарні та фітосанітарні заходи, імплементація, Держпродспоживслужба України, продовольча безпека.

SOME ASPECTS OF THE IMPLEMENTATION OF CHAPTER 4 «SANITARY AND PHYTOSANITARY MEASURES» OF THE ASSOCIATION AGREEMENT

Andrii HODIAK,

Candidate of Law Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Administrative and Legal Disciplines
of Faculty № 6 of Lviv State University of Internal Affairs

SUMMARY

The basic provisions of Chapter 4 «Sanitary and Phytosanitary Measures» of the Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part, are analyzed in the article. The author investigates the state of the implementation of these provisions and focuses attention on the Action Plan on Association Agreement Implementation for the period of 2014-2017 approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers No. 847-r of 17 September 2014, and the Comprehensive Strategy for Implementation of Chapter IV (Sanitary and Phytosanitary Measures) of Title IV «Trade and Trade-related Matters» of the Association Agreement approved by the Directive of the Cabinet of Ministers No. 228-r of 24 February 2016.

Key words: Association Agreement, sanitary and phytosanitary measures, implementation, State Service of Ukraine on Food Safety and Consumers Protection, food safety.

REZUMAT

În articol se analizează Capitolul „Măsurile sanitare și fitosanitare”, din Acordul de asociere cu Uniunea Europeană, Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora. Autorul examinează stadiul punerii în aplicare a acestor dispoziții. În același timp, se concentrează pe Cabinetul de Miniștri al Ucrainei din data de 17 septembrie 2014 № 847-p, care a aprobat planul de acțiune pentru punerea în aplicare a Acordului de asociere pentru 2014-2017 de ani și la 24 februarie 2016 № 228-p, care a aprobat punerea în aplicare a unei strategii cuprinzătoare Capitolul IV (Măsurile sanitare și fitosanitare) din secțiunea IV "Probleme comerciale și legate de comerț" din Acordul de asociere.

Cuvinte cheie: Acord de asociere, măsuri sanitare și fitosanitare, de punere în aplicare, Derzhprodspozhyvsluzhba Ucraina, siguranța alimentară.

Постановка проблеми. Європейський вектор розвитку України, започаткований ще в дев'яностих роках минулого сторіччя та офіційно закріплений в 2014 році в Угоді про асоціацію з Європейським Союзом (далі – ЄС), Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами [1] (надалі – Угода про асоціацію), визначив нову сторінку в історії України, яка визначатиме майбутнє України в подальших десятиліттях.

Серед значної кількості зобов'язань, які Україна взяла на себе, підписуючи Угоду про асоціацію, ми хочемо звернути увагу на главу 4 «Санітарні та фітосанітарні заходи». Не применшуючи при цьому важливість інших розділів та глав, вважаємо, що глава 4 «Санітарні та фітосанітарні заходи» відіграє важливу роль у визначенні безпечності харчових продуктів, а тому й захисту життя та здоров'я людей.

Недарма велика кількість проектів Європейського Союзу, які реалізуються сьогодні в Україні, стосуються саме зазначеної сфери.

Стан дослідження. Різноманітні аспекти діяльності уповноважених державою органів, зокрема у сфері визначення безпечності харчових продуктів, неодноразово досліджували такі вчені: В.Б. Авер'янов, Ю.П. Битяк, З.С. Гладун, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, О.В. Кузьменко, В.В. Мартиновський, І.С. Орехова та інші. Водночас підписання Угоди про асоціацію та необхідність виконання передбачених у ній зобов'язань зумовлюють необхідність додаткових досліджень.

Метою статті є дослідження деяких аспектів імплементації глави 4 «Санітарні та фітосанітарні заходи» Угоди про асоціацію.

Виклад основного матеріалу. Хоча Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами була підписана лише 2014 року, а набрала чинності 1 вересня 2017 року, певні зобов'язання України щодо санітарних та фітосанітарних заходів простежуються, як ми вже наголошували, ще з дев'яностих років минулого сторіччя. Пов'язано це з підписанням двох документів. Першим із них є Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їхніми державами-членами [2], підписана 14 червня 1994 року та ратифікована Верховною Радою України 10 листопада 1994 року [3]. Указана Угода започаткувала партнерство між Україною і Європейськими Співтовариствами та їхніми державами-членами, метою якого було забезпечення політичного діалогу між Сторонами, який сприятиме розвитку тісних політичних відносин, торгівлі, інвестицій і гармонійних економічних відносин між Сторонами й, таким чином, прискоренню їхнього сталого розвитку; створенню основ взаємовигідного економічного, соціального, фінансового, цивільного, науково-технічного та культурного співробітництва; підтримці зусиль України щодо зміцнення демократії й розвитку її економіки та завершення переходу до ринкової економіки (стаття 1 Угоди). Стаття 60 цієї Угоди безпосередньо регулювала питання співробітництва в сільському господарстві та агропромисловому секторі. Метою такого співробітництва, як зазначено в статті, є здійснення аграрної реформи, модернізація, перебудова та приватизація сільського господарства, агропромислового сектора та сектора послуг в Україні, розвиток внутрішнього та зовнішнього ринків для українських товарів за умов, які забезпечують захист навколишнього середовища, враховуючи необхідність посилення безпеки постачання продуктів харчування. Сторони висловили також прагнення до поступового наближення українських стандартів до технічних правил Співтовариства стосовно промислових і сільськогосподарських продуктів харчування, зокрема санітарні й фітосанітарні стандарти.

22 листопада 2010 року було підписано Протокол до Угоди про партнерство й співробітництво між Україною і Європейськими співтовариствами та їхніми державами-членами про Рамкову угоду між Україною та Європейським Співтовариством про загальні принципи участі України в програмах Співтовариства [4], згідно з яким Україна отримала право брати участь у всіх програмах Співтовариства, які є відкритими для участі України відповідно до положень цих програм.

Другим документом, який встановлював певні зобов'язання України щодо здійснення санітарних та фітосанітарних заходів, є Угода Світової організації торгівлі про застосування санітарних та фітосанітарних заходів від 15 квітня 1994 року [5], яка застосовується до всіх санітарних та фітосанітарних заходів, які можуть прямо чи непрямо впливати на міжнародну торгівлю. Усі такі заходи повинні розроблятися та застосовуватися відповідно до положень цієї Угоди (стаття 1). Угода визначає, що з метою гармонізації санітарних та фітосанітарних заходів на якомога ширшій основі, члени Світової організації торгівлі (далі – СОТ) повинні базувати свої санітарні чи фітосанітарні заходи на міжнародних стандартах, інструкціях чи рекомендаціях, якщо такі існують, а інше не передбачено цією Угодою. Санітарні чи фітосанітарні заходи, які відповідають міжнародним стандартам, інструкціям чи рекомендаціям, повинні вважатися необхідними для захисту життя чи здоров'я людини, тварин чи рослин і такими, що не суперечать відповідним положенням цієї Угоди та Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 року (стаття 2). Угода про застосування санітарних та фітосанітарних заходів набула чинності для України після її вступу до СОТ у 2008 році.

Угода про партнерство й співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їхніми державами-членами втратила чинність у зв'язку з підписанням Україною Угоди про асоціацію, яка розширила положення попередньої угоди, деталізуючи її в окремих розділах та главах. Цілі як Угоди про партнерство й співробітництво так й Угоди про асоціацію, фактично, збігаються: сприяти поступовому зближенню Сторін, ґрунтуючись на спільних цінностях і тісних привілейованих зв'язках, а також поглиблюючи зв'язок України з політикою Європейського Союзу та її участь у програмах та агентствах, а також запровадити умови для посилення економічних та торговельних відносин, які вестимуть до поступової інтеграції України до внутрішнього ринку Європейського Союзу, зокрема завдяки створенню поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі, та підтримувати зусилля України стосовно завершення переходу до діючої ринкової економіки шляхом поступової адаптації її законодавства до *acquis* (чинні правила) Європейського Союзу.

Необхідність упровадження та виконання всіх правил Європейського Союзу є вимогою, яка стосувалася всіх країн-підписантів Угод про асоціацію з Європейським Союзом. На офіційному сайті Європейської комісії в розділі «Європейська політика сусідства та переговори щодо розширення» розміщені умови щодо членства держави в Європейському Союзі, які складаються з 35 розділів. Один із цих розділів (розділ 12) називається «Продовольча безпека, ветеринарна та фітосанітарна політика» та охоплює детальні правила в галузі безпеки харчових продуктів. Загальна політика щодо харчових продуктів установлює правила гігієни виробництва продуктів харчування. Крім того, *acquis* містить детальні правила в галузі ветеринарії, які є важливими для збереження здоров'я тварин, добробуту тварин та безпеки продуктів харчування тваринного походження на внутрішньому ринку. У сфері фітосанітарії правила Європейського Союзу охоплюють такі питання: якість насіння, матеріал для захисту рослин, шкідливі організми та харчування тварин [6].

Застосування санітарних та фітосанітарних заходів регулюється главою 4 «Санітарні та фітосанітарні заходи» Угоди про асоціацію. Метою цієї глави є сприяння здійсненню торгівлі товарами, що охоплюються санітарними та фітосанітарними заходами між Сторонами, забезпечуючи при цьому охорону життя й здоров'я людей, тварин та рослин шляхом забезпечення повної прозорості стосовно санітарних та фітосанітарних заходів, що застосовуються у торгівлі; наближення законів України до законів Європейського Союзу; визнання стану здоров'я тварин і рослин Сторонами та застосування принципу регіоналізації; установлення механізму визнання еквівалентності стосовно санітарних та фітосанітарних заходів, що застосовуються Сторонами; подальшого впровадження принципів Угоди про застосування санітарних та фітосанітарних заходів; установлення механізмів та процедур щодо сприяння торгівлі; покращення взаємозв'язку та співробітництва між Сторонами з питань санітарних та фітосанітарних заходів. Зазначена глава також має на меті досягнення взаємного розуміння між Сторонами стосовно стандартів утримання та поводження з тваринами (стаття 59).

Слід наголосити, що термін «санітарні та фітосанітарні заходи» вживається в значенні, яке наведене в пункті 1 Додатку А до Угоди про застосування санітарних та фітосанітарних заходів, за яким «санітарний або фітосанітарний захід – це будь-який захід, що застосовується для захисту життя або здоров'я тварин чи рослин в межах території члена СОТ від ризиків, що виникають у зв'язку з проникненням, укоріненням чи розповсюдженням шкідників, хвороб, організмів, які переносять або викликають хвороби;

для захисту життя або здоров'я людей або тварин в межах території члена СОТ від ризиків, що виникають від добавок, забруднюючих речовин, токсинів або організмів, що викликають хвороби в продуктах харчування, напоях чи кормах; для захисту життя чи здоров'я людей від ризиків, що виникають у зв'язку з хворобами, які переносяться тваринами, рослинами або продукцією з них, або у зв'язку з проникненням, укоріненням чи розповсюдженням шкідників; або для уникнення чи обмеження іншої шкоди, що може бути завдана в результаті проникнення, укорінення чи розповсюдження шкідників».

Санітарні або фітосанітарні заходи враховують усі відповідні закони, постанови, правила, вимоги та процедури, що охоплюють критерії кінцевого продукту, методи обробки та виробництва, процедури випробування, інспектування, сертифікації та ухвалення, карантинні режими, зокрема відповідні вимоги, пов'язані з перевезенням тварин або рослин або з матеріалами, необхідними для їх виживання під час перевезення, положення щодо відповідних статистичних методів, процедур вибіркового контролю та методів оцінки ризику, вимоги до упакування й етикетування, які безпосередньо стосуються безпеки харчових продуктів.

Стаття 64 Угоди про асоціацію визначає напрямки імplementації глави 4 «Санітарні та фітосанітарні заходи». Поняття «імplementація» походить від лат. *impleo* – наповнюю. У міжнародному праві – це організаційно-правова діяльність держав із метою реалізації їхніх міжнародно-правових зобов'язань [7, с. 667]. А.С. Гавердовський поняття імplementації норм міжнародного права розглядає як цілеспрямовану організаційно-правову діяльність держави, що здійснюється індивідуально, колективно чи в рамках міжнародних організацій із метою своєчасної, повної і всебічної реалізації, прийнятих нею зобов'язань, відповідно до міжнародного права [8, с. 62].

Здійснюючи імplementацію глави 4 «Санітарні та фітосанітарні заходи», Україна має наблизити своє законодавство про санітарні та фітосанітарні заходи щодо охорони тварин до законодавства Європейського Союзу, як це визначено в Додатку V до Угоди про асоціацію. Із цією метою, не пізніше трьох місяців після набрання чинності Угоди про асоціацію, Україна зобов'язалася надати Підкомітет з управління санітарними та фітосанітарними заходами комплексну стратегію стосовно імplementації цієї глави, поділену на пріоритетні сектори, що стосуються заходів, визначених у Додатку IV-A, Додатку IV-B та Додатку IV-C до цієї Угоди, спрямованих на сприяння торгівлі певним видом товарів чи групою товарів. Ця стратегія мала слугувати довідковим документом для імplementації цієї Глави й бути доданою до Додатка V до цієї Угоди. Інша сторона-підписант Угоди про асоціацію, у свою чергу, зобов'язувалася здійснювати співробітництво щодо питань наближення законодавства та можливостей підвищення потенціалу, а Підкомітет з управління санітарними та фітосанітарними заходами – регулярно проводити моніторинг імplementації процесу наближення, передбаченого в Додатку V до цієї Угоди, щоб надавати рекомендації щодо заходів із наближення.

На виконання взятих Україною зобов'язань, 24 лютого 2016 року Кабінет Міністрів України розпорядженням № 228-р схвалив Всеохоплюючу стратегію імplementації глави IV (Санітарні та фітосанітарні заходи) розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію [9], якою передбачив заходи з імplementації (всього 70), строки їх підготовки та впровадження. Стратегія охоплює три розділи: «Громадське здоров'я», «Здоров'я тварин», «Фітосанітарні заходи», які містять дев'ять підрозділів: «Базове законодавство», «Маркування та інформація

про харчові продукти», «Заходи, що застосовуються до продуктів тваринного походження», «Інші заходи, зазначені у главі IV (Санітарні та фітосанітарні заходи)», «Заходи, які повинні бути включені після наближення законодавства України до законодавства Європейського Союзу» (належать до першого розділу), «Заходи, що застосовуються до основних категорій живих тварин», «Заходи, що застосовуються до кормових добавок та кормів», «Стандарти утримання та поводження з тваринами» (другий розділ) та «Рослини, продукти рослинного походження та інші об'єкти регулювання» (третій розділ).

Всеохоплюючої стратегії імplementації глави IV «Санітарні та фітосанітарні заходи» передував план заходів з імplementації Угоди про асоціацію на 2014-2017 роки, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 року № 847-р [10]. Щодо санітарних та фітосанітарних заходів, План передбачав розроблення стратегії реформування сфери санітарних та фітосанітарних заходів (до січня 2015 року); завершення утворення компетентного органу та визначення контрольно-наглядових функцій у сфері санітарних та фітосанітарних заходів (2014-2015 роки); розроблення та подання на розгляд Кабінету Міністрів України проектів нормативно-правових актів з метою імplementації положень Регламенту 1830/2003 Європейського парламенту та Ради від 22 вересня 2003 року про відстеження й маркування генетично модифікованих організмів і відстеження продуктів харчування та кормів, вироблених із генетично модифікованих організмів, якими внесено зміни до Директиви 2001/18/ЄС (до серпня 2016 року); застосування принципу регіоналізації / зонування під час визнання стану здоров'я тварин і рослин (2014-2017 роки); виконання програми щодо боротьби зі сказом на території України в межах Угоди між Мінагрополітики та Міністерством сільського господарства й розвитку села Республіки Польщі; обмін інформацією з уповноваженими інституціями ЄС щодо законодавчих та інших процедурних змін, прийнятих у сфері санітарних та фітосанітарних заходів; застосування принципів сертифікації та процедур щодо сприяння торгівлі відповідно до Директиви 97/78/ЄС Ради від 18 грудня 1997 року, що встановлює принципи організації ветеринарних перевірок товарів, що ввозяться в Співтовариство з третіх країн (до грудня 2014 року).

18 лютого 2016 року Кабінет Міністрів України приймає розпорядження № 217-р [11], яким уносить зміни до Плану заходів щодо імplementації Угоди про асоціацію на 2014-2017 роки. Це розпорядження безпосередньо стосувалося здійснення санітарних та фітосанітарних заходів, оскільки змінами були виключені положення щодо вказаних заходів із зазначеного Плану, але одночасно його було доповнено окремим планом заходів щодо імplementації розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію на 2016-2019 роки. До вказаного розділу, як ми вже зазначили, належить глава IV «Санітарні та фітосанітарні заходи».

Новий План заходів є більш деталізованим: окрім найменування заходу, строку його виконання, відповідальних за виконання, установлені також завдання, індикатори виконання та джерела фінансування. Однак не зазначаються партнери з боку ЄС, які сприяють виконанню тих чи інших заходів, як це було в попередній редакції. У новому плані передбачено вирішення чотирьох основних завдань з імplementації глави IV «Санітарні та фітосанітарні заходи»: наближення законодавства України у сфері санітарних та фітосанітарних заходів до законодавства ЄС відповідно до додатків IV-A, IV-B, IV-C та V (містить п'ять різних заходів); завершення утворення компетентного органу та визначення контрольно-наглядових функцій у сфері

санітарних та фітосанітарних заходів (три заходи); утворення на території України регіонів (зон) та компартментів (один захід); визнання Україною регіонів (зон) та/або компартментів, утворених на території ЄС (один захід). Термін виконання усіх заходів – 2016 рік, за винятком забезпечення реалізації Всеохоплюючої стратегії імплементації глави IV «Санітарні та фітосанітарні заходи» розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію, де термін виконання встановлений до грудня 2019 року. Відповідальним за виконання більшості вказаних заходів є Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів – центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується й координується Кабінетом Міністрів України через Міністра аграрної політики та продовольства та який реалізує державну політику в галузі ветеринарної медицини, сферах безпеки та окремих показників якості харчових продуктів, карантину та захисту рослин, ідентифікації та реєстрації тварин, санітарного законодавства, державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів, рекламу в цій сфері тощо [12].

Із метою забезпечення виконання Угоди про асоціацію, Кабінет Міністрів України Постановою від 31 травня 2017 року № 447 затвердив Порядок проведення планування, моніторингу та оцінки результативності виконання цієї Угоди [13]. Зокрема міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київську та Севастопольську міські державні адміністрації, відповідальні за виконання Угоди про асоціацію, було зобов'язано подавати Кабінету Міністрів України щокварталу до 10 числа наступного місяця комплексний звіт про стан виконання плану заходів з виконання Угоди в межах повноважень для проведення Урядовим офісом із питань європейської та євроатлантичної інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України моніторингу та оцінки результативності виконання Угоди (указаний Урядовий офіс здійснює організаційне, експертно-аналітичне та інформаційне забезпечення діяльності Кабінету Міністрів України у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції, створений 2014 року з метою забезпечення належної організації реалізації завдань у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції та виконання Угоди про асоціацію, Хартії про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору, підписаної 9 липня 1997 року та Декларації про її доповнення від 21 серпня 2009 року [14]. На його основі 4 жовтня 2017 року створено Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції [15]). Також зазначеною Постановою Секретаріат Кабінету Міністрів України було зобов'язано до 30 червня 2017 року розробити план заходів щодо виконання Угоди про асоціацію.

Його було затверджено дещо пізніше – 25 жовтня 2017 року Кабінет Міністрів України прийняв Постанову № 1106 [16], якою затвердив ще один, вже новий План заходів із виконання Угоди про асоціацію (попередні автоматично втратили чинність). У порівнянні з попередніми редакціями, затверджений План заходів є надзвичайно об'ємним та деталізованим документом: лише завдань, які Україна ставить перед собою з імплементації Угоди про асоціацію є 1943. Значно збільшилась кількість завдань і, відповідно, запланованих заходів щодо імплементації глави IV «Санітарні та фітосанітарні заходи» Угоди про асоціацію. Зокрема для імплементації цієї глави новий план установив 232 завдання, для досягнення яких необхідно здійснити понад 600 різноманітних заходів. Строки виконання цих завдань є різними. Максимальний строк – до 31 грудня 2021 року. Два завдання перенесені з попереднього Плану у зв'язку з порушенням строків виконання. Це встановлення загаль-

них вимог до забезпечення безпеки харчових продуктів так кормів; забезпечення належного рівня захисту життя та здоров'я споживачів (зокрема шляхом установаження вимог до розроблення, перегляду, затвердження та застосування санітарних та фітосанітарних заходів, регламентації вимог до операторів ринку харчових продуктів та кормів; установаження вимог щодо забезпечення простежування операторами ринку харчових продуктів та кормів), а також проведення заходів, що застосовуються до харчових продуктів тваринного походження, відповідно до законодавства ЄС щодо контролю температур у транспортних засобах, сховищах і на складах харчових продуктів швидкої заморозки, призначених для споживання людиною.

Як просувається Україна в питанні імплементації глави IV «Санітарні та фітосанітарні заходи» Угоди про асоціацію? Відповідь на це питання ми можемо знайти у Звітах про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2016 та 2017 роки. Указані документи є відображенням результатів виконання комплексу завдань та заходів у межах зобов'язань, узятих Україною відповідно до Угоди про асоціацію.

Зокрема у Звіті про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у 2017 році, підготовленому Урядовим офісом координації європейської та євроатлантичної інтеграції, офісом Віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України спільно з експертами Проекту Європейського Союзу «Association4U» [17], в розділі «Санітарні та фітосанітарні заходи» зазначається, що в рамках виконання Всеохоплюючої стратегії імплементації глави IV (Санітарні та фітосанітарні заходи) розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію, Україна вже ухвалила низку законодавчих актів, які закладають основи для реформування системи безпеки харчової продукції на основі впровадження базових європейських принципів та практик. Зокрема Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпеки та якості харчових продуктів» (в редакції від 22 липня 2014 р.) передбачає запровадження в Україні європейської моделі системи безпеки та якості харчових продуктів, яка побудована на принципі «від лану до столу» та вимогах простежування (відповідно до вимог Регламенту (ЄС) 178/2002), а також встановлює поступовий перехід операторами ринку на обов'язкове використання процедур, заснованих на принципах НАССР (Система аналізу небезпечних факторів і контролю у критичних точках – Hazard Analysis and Critical Control Point). Також ухвалені Закони стосовно питань запровадження обов'язкової ідентифікації та реєстрації усіх сільськогосподарських тварин, поводження з побічними продуктами тваринного походження, не призначеними для споживання людиною, гармонізації системи сертифікації насіння й садивного матеріалу з вимогами Європейського Союзу.

Деякі Закони було прийнято в 2017 році. Це Закон України «Про державний контроль, що здійснюється з метою перевірки відповідності законодавству харчових продуктів та кормів, здоров'я та благополуччя тварин», який впроваджує положення Регламенту (ЄС) 854/2004, Регламенту (ЄС) 669/2009, Регламенту (ЄС) 882/2004, Директиви 97/78/ЄС, Рішення Комісії 2006/778. Закон передбачає повне оновлення системи державного контролю, що базується на вимогах законодавства Європейського Союзу.

Також у 2017 році прийнято Закон України «Про безпеку та гігієну кормів», який запроваджує європейські вимоги (всього 12 актів Європейського Союзу, зокрема Регламент (ЄС) 183/2005, Регламент (ЄС) 1831/2003, Регламент (ЄС) 767/2009, Директива Комісії 2008/38, Регламент Комісії (ЄС) 429/2008, Регламент Комісії (ЄС) 378/2005, Регламент (ЄС) 178/2002 та ін.) для виробництва та обігу

безпечних для тварин кормів, та є важливим елементом усієї системи контролю безпечності харчових продуктів «від лану до столу».

Із метою реалізації ухвалених законів, розробляється більше 40 нормативно-правових актів. Адаптація та належне виконання цих законів та підзаконних актів запровадить в Україні ефективну та збалансовану систему державного контролю безпечності харчових продуктів, яка відповідає вимогам Європейського Союзу та визнається у світі, забезпечує належний рівень захисту життя і здоров'я українських споживачів, дозволяє розвиватися сумлінним виробникам харчової продукції.

Крім того, у 2017 році на рівні наказів відповідальних центральних органів виконавчої влади були ухвалені та запроваджені порядок затвердження експортних потужностей, внесення та виключення їх з реєстру затверджених експортних потужностей, порядку проведення державної реєстрації потужностей, ведення державного реєстру потужностей операторів ринку та надання інформації з нього заінтересованим суб'єктам, порядку ведення реєстру операторів ринку та потужностей, на які видано експлуатаційний дозвіл; методичні рекомендації щодо процедур здійснення відбору зразків на виконання плану державного моніторингу залишків ветеринарних препаратів та забруднювачів у живих тваринах і необроблених харчових продуктах тваринного походження; інструкція з профілактики та боротьби з африканською чумою свиней тощо. Як зазначено у Звіті, відповідно до графіку Всеохоплюючої стратегії імплементації глави IV (Санітарні та фітосанітарні заходи), на 2017 рік заплановано, але не виконано лише одне зобов'язання щодо приведення вимог до меду відповідно до положень Директиви 2001/110/ЄС. Міністерство аграрної політики та продовольства України підготувало проект наказу «Про затвердження вимог до окремих показників якості меду», який був погоджений з Міністерством охорони здоров'я України із зауваженнями. Проект проходить погодження з представниками галузі бджільництва. У зв'язку з цим Українська сторона надіслала пропозиції стороні Європейського Союзу визначити терміном виконання цього завдання кінець 2019 року.

2018 року Україна запланувала реалізувати значний обсяг зобов'язань стосовно санітарних та фітосанітарних заходів, зокрема передбачено виконання 144 заходів щодо адаптації законодавства. Ураховуючи потребу в ухваленні значної кількості нормативно-правових актів, постає необхідність прискорення та оптимізації процедури зовнішнього погодження проектів нормативно-правових актів на виконання євроінтеграційних зобов'язань зацікавленими центральними органами виконавчої влади. Як показує практика, найбільші труднощі та значні затримки викликає процес погодження проектів актів у сфері санітарних та фітосанітарних заходів Державною регуляторною службою України та Міністерством юстиції України.

Про необхідність забезпечення потужної координації між різними міністерствами, які задіяні в імплементації Угоди про асоціацію, як однієї з умов для її ефективного впровадження, заявив також Голова представництва Європейського Союзу в Україні Хьюг Мінгареллі, виступаючи на засіданні Кабінету Міністрів України, яке відбулося 25 жовтня 2017 року. За його словами, мають відбуватися регулярні зустрічі між усіма зацікавленими сторонами: урядом, профільними міністерствами, відповідними комітетами Верховної Ради України і представництвом Європейського Союзу в Україні – для того, щоб оцінити стан впровадження Угоди про асоціацію, усунути перешкоди, які стоять на шляху інтеграції і разом вивчати можливі рішення [18].

Висновки. Як ми бачимо, імплементація глави IV «Санітарні та фітосанітарні заходи» Угоди про асоціацію від-

бувається майже за планом заходів щодо виконання Угоди про асоціацію, затвердженою Постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 року № 1106 та на виконання Всеохоплюючої стратегії імплементації Глави IV (Санітарні та фітосанітарні заходи) Розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 228-р. Є лише суто формальні перепони, які стосуються відповідних погоджень з боку Державної регуляторної служби України та Міністерства юстиції України.

Список використаної літератури:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червня 2014 р. Офіційний вісник України. 2014. № 75. Т. 1. Ст. 2125.
2. Угода про партнерство й співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їхніми державами-членами від 14 червня 1994 р. Офіційний вісник України. 2006. № 24. Ст. 1794.
3. Про ратифікацію Угоди про партнерство й співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їхніми державами-членами: Закон України від 10 листопада 1994 р. № 237/94-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 46. Ст. 415.
4. Протокол до Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими співтовариствами та їхніми державами-членами про Рамкову угоду між Україною та Європейським Співтовариством про Загальні принципи участі України в програмах Співтовариства. Офіційний вісник України. 2011. № 92. Ст. 3360.
5. Угода про застосування санітарних та фітосанітарних заходів від 15 квітня 1994 р. Офіційний вісник України. 2010. № 84. Ст. 2989.
6. Conditions for membership. Chapters of the acquits European Union. URL: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/policy/conditions-membership/chapters-of-the-acquis_en.
7. Юридична енциклопедія.: в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Т. 2. Київ: Укр. енцикл., 1999, 744 с.
8. Гавердовський А.С. Імплементація норм міжнародного права. Київ: Вища школа, 1980. – 318 с.
9. Про схвалення Всеохоплюючої стратегії імплементації Глави IV (Санітарні та фітосанітарні заходи) Розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 228-р. Урядовий кур'єр. 2016. № 65.
10. Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 року № 847-р. Урядовий кур'єр. 2014. № 185.
11. Про внесення змін до розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 847: розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 лютого 2016 р. № 217-р. Офіційний вісник України. 2016. № 26. Ст. 1044.
12. Про затвердження Положення про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів: Постанова Кабінету Міністрів України від 2 вересня 2015 р. № 667. Офіційний вісник України. 2015. № 73. Ст. 2402.
13. Питання проведення планування, моніторингу та оцінки результативності виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Євро-

пейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Постанова Кабінету Міністрів України від 31 травня 2017 р. № 447. Офіційний вісник України. 2017. № 53. Ст. 1605.

14. Про Урядовий офіс з питань європейської та євроатлантичної інтеграції: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2014 р. № 346. Офіційний вісник України. 2014. № 66. Ст. 1847.

15. Про Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції: Постанова Кабінету Міністрів України від 4 жовтня 2017 р. № 759. Офіційний вісник України. 2017. № 84. Ст. 2565.

16. Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 року № 1106. Урядовий кур'єр. 2018. № 52.

17. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у 2017 році. URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2018/02/26/20180226091316-95.pdf>.

18. Посол ЄС назвав чотири основні умови для ефективного впровадження Угоди про асоціацію. URL: <http://tyzhden.ua/News/202502>.

ДОВІДКА ПРО АВТОРА

Годяк Андрій Іванович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету № 6 Львівського державного університету внутрішніх справ

INFORMATION ABOUT THE AUTHOUR

Hodiak Andrii Ivanovych – Candidate of Law Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Administrative and Legal Disciplines of Faculty № 6 of Lviv State University of Internal Affairs

